

העותרת: איזון חוזר להפצת ההשכלה הבריאותית בישראל ע"ר 580545630

הנשיא 30 פרדס חנה-כרכור, 3706230

באמצעות בא כוחה ד"ר הנריק רוסטוביץ עו"ד

רחוב יגאל אלון 92, כניסה ה', תל אביב 67891

טלפון 03-6954111 פקס 03-6954112

נ ג ד

המשיב: שר הבריאות, יעקב ליצמן

באמצעות פרקליטות המדינה

רח' צלאח א-דין 29, ירושלים 91010

טלפון 02-6466590 פקס 02-6467011

כתב העתירה

מוגשת בזה עתירה לבית המשפט הנכבד בעקבות הכוונה של המשיב לתקן את סעיף 20 לתקנות **בריאות העם (איכותם התברואית של מי-שתיה ומיתקני מי-שתיה) התשע"ג - 2013** (להלן: "תקנות המים"), ולבטל את תקנה 40 לתקנות המים, ובקצירת העמר, להוסיף למי השתייה חומצה פלואורוצורית וחומרים מסוכנים רעילים נוספים (להלן: "ההפלרה").

בית המשפט הנכבד יתבקש להורות לשר הבריאות ליתן טעם מדוע לא יבטל כליל את תקנה 20 לתקנות המים. בתום הדיון, יתבקש בית המשפט הנכבד לבטל כליל את תקנה 20 לתקנות המים ולתת כל סעד אחר לפי שיקול דעתו במטרה למנוע הרעלה המונית של תושבי ישראל.

”משילות אינה היתר להפרת חוק... משילות אין משמעותה הכשר לאי חוקיות רק משום שמתכונת הפעולה המושכת את ליבו של בעל התפקיד השלטוני נראית יעילה יותר.” (כב' נשיאת בית המשפט העליון, מרים נאור, בטכס השבעת שופטים חדשים)

א. מבוא היסטורי

1. בשנות השבעים עלו בישראל הצעות להפלת מים. למהלך זה קמה התנגדות בעיקר בקרב חוגים השוחרים את זכויות האזרח, אשר טענו, כי לרשויות אין זכות להוסיף כימיקלים למים של כולם, אלא קיים חופש לחולה להחליט על קבלת או אי קבלת טיפול רפואי. בפברואר 1979 דרש האיגוד למען בריאות העם בישראל להפסיק מיד את ההכנות להזרמת פלואוריד למי השתייה לפני שיתברר בבית משפט אם יש רשות לכפות את הדבר על כל הציבור כנגד רצונו. עמותת "אדם, טבע ודין" וארגונים נוספים מתחום איכות הסביבה פועלים מזה מספר שנים כנגד הפלת המים במדינה.

בשנת 2002 הגישו עיריית הרצליה, מרכז השלטון המקומי ועמותת אדם טבע ודין עתירה לבג"ץ נגד משרד הבריאות, המשרד לאיכות הסביבה, ועדת העבודה הרווחה והבריאות של הכנסת ונציב הדורות הבאים של הכנסת כנגד ההפלה. העתירה הוסרה בדיון השני בעצת בית המשפט הנכבד בספטמבר 2002.

עתירה שנייה הוגשה בשנת 2012 על ידי העותרת בעתירה זו כנגד ההפלה, והיא נמחקה לנוכח הודעת יעל גרמן, שרת הבריאות דאז, כי חובת ההפלה תבוטל, אשר עמדה בהתחייבותה, והתקינה את תקנות המים. בתקנה 20 לתקנות המים נקבעה חובת ההפלה של מי-השתייה, ובתקנה 40 לתקנות המים נקבע, שתקנה 20 תעמוד בתוקפה לתקופה של שנה אחת מיום התחילה. בספטמבר 2014 חדלו להפליר את מי-השתייה.

בעקבות ביטול חובת ההפלה, הוגשה בשנת 2014 עתירה שלישית בעד ההפלה, אולם בעקבות הודעתו של המשיב, כי יחזיר את חובת ההפלה, נמחקה עתירה זו.

בעקבות הודעת המשיב, כי יחזיר את חובת ההפלה, הגישה חברת הכנסת יעל גרמן עתירה רביעית לבית משפט נכבד זה כנגד ההפלה, וטרם ניתנה בה הכרעה.

הנה כי כן, זו העתירה החמישית בסוגיית ההפלה.

2. המגמה בעולם היא של הפסקת ההפלרה.

בצרפת: פלואוריד לא מוחדר למי שתייה בגלל שיקול אתי והרפואי.¹

בבלגיה: טיפול במים מעולם לא היה בשימוש בבלגיה ולעולם לא יהיה.²

בנורבגיה: היה דיון אינטנסיבי על נושא זה לפני 20 שנה, והמסקנה הייתה כי מים לא צריכים להיות מופלרים.³

באוסטריה: פלואורידים רעילים מעולם לא הוספו למים באוסטריה.⁴

בצ'כיה: מאז 1983 מי שתייה לא טופלו בפלואוריד באספקת מי הציבור בצ'כיה... לא אקולוגי לא אתי לא מתייחס לדרישת הצריכה האינדיווידואלית ויכול להוביל לצריכה עודפת שמאיימת על החיים בקבוצות אוכלוסייה מסוימות.⁵

הולנד: על פי דין, אסור להפליר את מי השתייה.

3. ועדת עדין החליטה ברוב דעות להמליץ לבטל את חובת ההפלרה ולהותיר החלטה זו לרשות המקומית. ביום 20.3.2007 נערך דיון בנושא השלכות הפלרת מי-השתייה על בריאות הציבור בוועדת העבודה, הרווחה והבריאות של הכנסת, שקבעה:

לאור המחלוקת הקיימת לגבי היעילות של ההפלרה במניעת עששת שיניים ולאור המחקרים המצביעים על אפשרות של נזקים בריאותיים וסביבתיים פוטנציאליים, יש להקפיד את המצב הקיים ולא להרחיב את חובת ההפלרה על יישובים חדשים כפי שמחייבות התקנות... מאמצת את המלצות ועדת עדין לבטל את החובה להפלרה של מי השתייה הקיימת ביישובים המונים למעלה מ-5,000 תושבים... ממצאי הדוחות שהוצגו בפני ועדת עדין, המצביעים על כך שהשוואת מקרי העששת בארצות שונות הראתה מגמת ירידה לאורך השנים בקצב דומה הן בארצות בהן מופלרים המים, והן באלה שאינן מפלירות את מי השתייה... קוראת למבקר המדינה לבדוק מיד את סוגיית הפלרת מי השתייה בישראל על כל היבטיה.

החלטה זו נקבעה בעקבות הרצאה שקיבלו חברי הכנסת בישיבת הוועדה, מפרופסור פול קונט, מומחה לפלואוריד ולהפלרה, אשר מוביל את ההתנגדות להפלרה בארה"ב, ואשר

1. לואיס סאנשץ, ראש תקני סביבה של פאריס, אוגוסט 2000.

2. כריסטיאן לגרוס, מנהל, Belgaqua, בריסל, פברואר 2000.

3. המוסד הלאומי לבריאות הציבור, אוסלו, מרץ 2000.

4. מנפרד איזנהוט, ראש water at Gass Wasser וינה פברואר 2000.

5. ד"ר ב. הבליק, שר הבריאות, צ'כיה אוקטובר 1999.

בעקבות הידע שהוא מספק למקבלי ההחלטות הפסיקו ראשי ערים בקנדה, בארה"ב, בניו-זילנד ובאוסטרליה את ההפלרה.

לפני ההרצאה, הניח משרד הבריאות על כסאות חברי הכנסת מכתב, ובו נתבקשו חברי הוועדה לא להקשיב לו. לאחר שנתקבלה ההחלטה לא להפליר יישובים חדשים, כתב משרד הבריאות לחברת מקורות להתעלם מהחלטת הכנסת.⁶

4. לאחר שקיבל מאות מכתבים מתושבים שמתנגדים להפלרה, שוכנע ח"כ מגלי והבה, כי יש להפסיק את ההפלרה בישראל, הוא יזם הצעת חוק, ובהודעה לעיתונות ביום 28.12.2011 כתב -

הודעה לעיתונות

ח"כ והבה מזהיר את משרד הבריאות:
פרשיית ההפלרה עוד תתפוצץ לכם בפנים

על הצעת החוק חתמו 57 חברי כנסת מכל הסיעות, והיא נדחתה במליאת הכנסת ברוב של 44 חברי כנסת מסיעות הקואליציה לעומת 20 תומכים. בין המתנגדים להצעה היו 15 חברי כנסת שחתמו עליה, אולם הצביעו נגד העברתה בקריאה טרומית בשל מחויבותם למשמעת קואליציונית.

לאחר שח"כ והבה הציג את הצעת החוק, אמר סגן שר הבריאות, כתוארו אז, יעקב ליצמן, כי ההפלרה היא השיטה היעילה והבטוחה ביותר למניעת עששת. בתגובה לדבריו, תקף ח"כ והבה את סגן השר על תשובתו, ואמר שאסור לו להטעות את הציבור, פעם נוספת, ולחייב אותו לצרוך פסולת תעשייתית בדמות חומצה רעילה המכילה מתכות וחומרים רדיואקטיביים אחרים.

אני לא רופא, אבל אין צורך בשש שנות לימוד כדי להבין שאתה משקה את הציבור במים רעילים. כמי שנלחם לטובת הכנסת בריאות השן לסל הבריאות, אני מתפלא כי דווקא אתה פועל בניגוד להמלצות ועדת המומחים שהוקמה בשנת 2007 והמליצה על ביטול חובת ההפלרה. אני לא מבין איך אתה ופקידיך לוקחים על עצמכם אחריות שכזו ומתעקשים להרוג אותנו באמצעות צריכת חומר רעיל שיעילותו מוטלת בספק, כדי להציל לנו את השיניים.

המשמעת הקואליציונית הוכיחה היום פעם נוספת את זלזולה של הכנסת בערכי הדמוקרטיה ובבריאות הציבור, על סמך דעת מיעוט של פקידי משרד הבריאות הידועים

---

⁶ המכתב של משרד הבריאות לחברת מקורות פורסם בערוץ 2 על ידי העיתונאי חיים ריבלין.

ברשלנותם. פרשיות שתלי הסייליקון ותרופת האלטרוקסין, שם משרד הבריאות ידע ולא גילה והביא לפגיעה באוכלוסייה רבה מקרב הנשים וחולי בלוטת התריס, הן דוגמאות חיות הממחישות בדיוק את ההשלכות הקטלניות של מידע שמצוי בידי משרד הבריאות, אבל מוסתר משום מה מידיעת הציבור. כמי שאחראיים על בריאות הציבור, זה רק עניין של זמן עד שגם פרשיית הפלואוריד תתפוצץ לכם בפנים, ראו הוזהרתם.

ח"כ והבה הוסיף ואמר, כי אם אותם 15 חברי כנסת שחתמו על הצעת החוק אולם הצביעו נגדה היו נאמנים לציבור ולדמוקרטיה ולא לקואליציה, הייתה הצעת החוק עוברת. רוב מדינות העולם ביטלו את חובת ההפלה המלאכותית של מי השתייה ורק 400 מיליון איש מתוך 7 מיליארד אנשים מכל רחבי העולם עדיין צורכים מים מופלרים.⁷

5. ביום 17.3.2002 הגישה **הכנסת - מרכז מידע ומחקר** לנציב הדורות הבאים מסמך רקע לדיון בנושא: הפלרת מי השתייה.

* מסמך הרקע לדיון בנושא הפלרת מי-השתייה מצורף כנספח "1"

ביום 8.2.2010 הכינה **הכנסת - מרכז מידע ומחקר** לבקשת חבר הכנסת דב חנין מסמך בעניין הפלרת מי-השתייה.

* המסמך בנושא הפלרת מי-השתייה מצורף כנספח "2"

ביום 8.12.2011 הכינה **הכנסת - מרכז מידע ומחקר** מסמך מדיניות וחקיקה בנושא הפלרת מי שתייה - סקירה משווה.

* המסמך בנושא הפלרת מי-השתייה מצורף כנספח "3"

בשלושת הדוחות לא נכתב מהם החומרים המשמשים להפלה, ולא נכתב שמדובר בחומצה פלואורוצורית וכן במתכות כבדות. בניגוד לעקרון הפרדת הרשויות, משרד הבריאות התערב בדוחות של מרכז המחקר והמידע של הכנסת והכניס הסתייגויות. משרד הבריאות מעולם לא עשה גילוי נאות ביוזמתו מהם החומרים המשמשים להפלרת מי השתייה, והפעילים נגד ההפלה גילו זאת בעצמם. לאחר מכן, הודה משרד הבריאות שאלה אכן החומרים.

---

⁷ <http://www.yallakadima.co.il/fullArticleDetails.aspx?id=2121>

6. חומרי ההפלרה, שמשרד הבריאות מתכוון להחדיר למי השתייה, אינם קיימים במי השתייה בטבע. חומצה פלואורוצורית מכילה פלואור וצורן (סיליציום) ומקורה בפוספטים שמכילים מתכות כבדות ורדיואקטיביות. חומרי ההפלרה מכילים גם - ארסן - מסרטן, המשמש כרכיב עיקרי בחומרי הדברה ובלוחמה כימית. גורם סרטן ריאה, כבד, כליות, ושלפוחית השתן. אין סף בטוח.

קדמיום - מסווג כמסרטן וודאי בבני אדם על ידי הסוכנות הבינלאומית לחקר הסרטן, ועלול לגרום לאי ספיקת כליות ומומים מולדים. אין סף בטוח.

כספית - פוגעת בקשר בין תאי העצב, גורמת לאלצהיימר להצטברות חלבון בטא אמילואיד, אוטיזם, נשירת שיניים, ירידה במנת המשכל ופגיעה בכישורים קוגניטיביים. אין סף בטוח.

ניקל - גורם לסרטן הריאה. אין סף בטוח.

עופרת - מפחיתה את מהירות המוליכות העצבית בעצבים ההיקפיים במבוגרים, עוברת את מחסום הדם מוח שמגן מפני כניסת רעלים למוח, גורמת לירידה במנת המשכל, כאבי ראש, מחלות נפש, היפר אקטיביות, קשיי קשב וריכוז, האטה בצמיחה ופגיעה בפוריות. אין סף בטוח.

כמפורט להלן, השאלות שהופנו אל הגורמים המוסמכים בדבר הרכב החומרים הכימיים שיוחדרו למי-השתייה לא נענו על ידם.

סיליקה קריסטלית מתנהגת כמו "זרעים" ששביבם נוצרים חומרים טרום סרטניים, והיא משמשת להגברת סרטן בחיות מעבדה. הצורות המזיקות ביותר של סיליקה - סיליקון הליד (halides) והידריד רעילים בשאיפה ובבליעה. חומצה פלואורוצורית היא סיליקון הליד. מיליגרם אחד של חומצה פלואורוצורית משחרר מיליוני יונים פלואורוסיליקטים מולקולריים, אשר נעים דרך רקמות רכות בגוף. ריכוז של 19% סיליקה במי הפלרה מסווגת חומצה פלואורוצורית כמסרטנת.⁸

הפלואוריד משמש ליצור גז עצבים, בנזין, העשרת אורניום, לוחות מעגלים חשמליים, חומרי הדברה, גזי קירור, פלסטיק, טפולן, שטיחים, בגדים עמידים למים, זכוכית חרוטה וקרמיקה.

הסיכון לתת פעילות בלוטת התריס כפול באזור מופלר לעומת אזור לא מופלר.

⁸ Groves, Barry. *Fluoride, Drinking Ourselves to Death?* Newleaf June 2002

פאנל של 12 מומחים מארה"ב וקנדה סקר את הרעילות של פלואוריד הכין דו"ח בן 500 עמוד עם יותר מ-1,000 מקורות, והצדיק רבות מהדאגות של מתנגדי ההפלרה. דין בארק החוקר מהמוסד הלאומי לסרטן אמר בקונגרס האמריקאי כי "פלואוריד גורם יותר מקרי מוות מסרטן וגורם למות יותר מהר מאשר כל כימיקל אחר". (יולי 1976). במשך 10 השנים הראשונות של ההפלרה (1940-1950) ממוצע המוות מסרטן היה זהה בין ערים מופלרות ללא מופלרות. אחרי 1950 החלה עלייה במספר מקרי מוות מסרטן בכל אחת מהערים המופלרות, בעוד שבערים הלא מופלרות רמת מקרי המוות נותרה נמוכה. בין 30,000 ל-50,000 מקרי מוות בשנה מיוחסים להפלרה. מחקרים רבים מצביעים על הסכנות החמורות לבריאות בהפלרה בצד חוסר התועלת לבריאות השן. פלואוריד מחליש את העצם והופך אותה לפריכה. הפלואוריד משפיע במריחה חיצונית, ואין שום תועלת בבליעתו ובספיגתו לכל רקמות הגוף.

7. בשנת 2009 קבע בית הדין העליון של אירופה בפסק דין תקדימי, כי מים מופלרים דינם כדין תרופה, על כל המשתמע מכך, מבחינת הרגולציה והפיקוח: כלומר, אסור להשתמש בהם להכנת מזון כלשהו.

Fluoridated water must be treated as a medicine, and cannot be used to prepare foods! That is the decision of the European Court of Justice, in a landmark case dealing with the classification and regulation of 'functional drinks' in member states of the European Community.⁹

8. בשנת 2006 יצא לאור ספרו של כריסטופר בריסון, הונאת הפלואוריד The Fluoride Deception. הספר תורגם לעברית, ויצא לאור בהוצאת "פוקוס". ראיון עם המחבר פורסם ביו-טיוב.¹⁰

* הספר הונאת הפלואוריד באנגלית ובעברית מצורף כנספח "4"

⁹ http://www.ukcaf.org/european_court_ruling_spells_an_end_to_fluoridatio.html

¹⁰ https://www.youtube.com/watch?v=Ly_QP4rGczo

ב. השתלשלות העניינים בשנים 2015 - 2016

1.ב הפנייה אל יעקב ליצמן, סגן שר הבריאות כתוארו אז

9. במאי 2015 הודיע יעקב ליצמן, סגן שר הבריאות כתוארו אז, כי בכוונתו להחזיר את חובת ההפלרה של מי-השתייה, וזאת כחצי שנה בלבד לאחר שזו בוטלה. ביום 21.6.2015 פנה הח"מ אל סגן שר הבריאות, וביקש ממנו את המחקרים הרפואיים שעליהם התבססה החלטתו, את חוות הדעת של המומחים, את רשימת החומרים שיוכנסו למים, ועוד בקשות המפורטות בפנייה. באותו מכתב הפנה הח"מ את תשומת לבו של סגן שר הבריאות לפגיעה בזכויות החולה שיש בהפלרת המים, ואל פגמים משפטיים נוספים כגון אפליה אסורה.

* המכתב מיום 21.6.2015 מצורף כנספח "5"

ביום 28.6.2015 השיבה מיכל גולדברג, עו"ד, ממשרד הבריאות, כי אין כל יסוד לטענות הנ"ל, והפנתה את הח"מ אל הממונה על חופש המידע.

* המכתב מיום 21.6.2015 מצורף כנספח "6"

2.ב הפנייה אל הממונה על חופש המידע במשרד הבריאות

10. ביום 21.6.2015 פנה הח"מ אל הממונה על חופש המידע במשרד הבריאות וביקש להמציא לו מידע ומסמכים. ביום 12.7.2015 נתקבלה התייחסות של משרד הבריאות ונדרש תשלום אגרה. ביום 17.8.2015 שולמה האגרה. לא ניתנה כל תשובה של הממונה על חופש המידע.

* המכתב מיום 21.6.2015 מצורף כנספח "7"

* התשובה מיום 12.7.2015 מצורפת כנספח "8"

* התשלום מיום 17.8.2015 מצורף כנספח "9"

3.ב הפנייה אל בנימין נתניהו, שר הבריאות כתוארו אז

11. ביוני 2015 פנה בנימין נתניהו, שר הבריאות כתוארו אז, אל ח"כ דוד אמסלם, יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה, בקשר להצעת התיקון בתקנות המים (להלן: "פניית שר הבריאות"). בפנייה נאמר, כי למשרד הבריאות הוגשו מחקרים התומכים בהמשך הפלרת

מי השתייה בישראל, וכי זו תורמת לבריאות הציבור ולבריאות ילדים בפרט ומקטינה פערי בריאות (להלן: "המחקרים התומכים").

ביום 19.7.2015 פנה הח"מ אל שר הבריאות, וביקש ממנו להמציא לו את המחקרים התומכים, את רשימת החומרים שיוכנסו למים, את שמות הספקים של חומרים אלה, ועוד. שר הבריאות בחר לא להשיב לפנייה.

* המכתב מיום 19.7.2015 מצורף כנספח "10"

ביום 10.8.2015 נשלחה תזכורת לשר הבריאות, והוא בחר לא להשיב עליה.

* המכתב מיום 10.8.2015 מצורף כנספח "11"

4.ב הפניות אל דוד אמסלם, יו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה

12. ביום 20.7.2015 פנה הח"מ אל ח"כ דוד אמסלם, וביקש לדעת האם הומצאו לו המחקרים התומכים, ביקש להמציא לו אותם, שאל האם ידועים לו החומרים הכימיים שיוכנסו למי השתייה, ביקש להמציא לו אותם, שאל האם ידוע לו כי יש כוונה להרעיל את המים, ומהי דעתו על הסכנה בפגיעה בייצוא החקלאי לאירופה. ח"כ אמסלם לא מצא לנכון להשיב לפנייה.

* המכתב מיום 20.7.2015 מצורף כנספח "12"

ביום 7.9.2015 נשלחה תזכורת לדוד אמסלם, והוא בחר לא להשיב עליה.

* המכתב מיום 7.9.2015 מצורף כנספח "13"

פנייה זו והתזכורת נשלחו במייל אל כל חברי ועדת הפנים והגנת הסביבה. איש מהם לא הגיב.

5.ב הפניות אל אורי אריאל, שר החקלאות ופיתוח הכפר

13. ביוני 2015 פנה בנימין נתניהו, שר הבריאות כתוארו אז, אל אורי אריאל, שר החקלאות ופיתוח הכפר, והעביר לו את טיוטת התיקון לתקנות המים לצורך ההיוועצות הקבועה בסעיפים 52ב ו- 62ב(ב) לפקודת בריאות העם, 1940, ובסעיף 10(א) לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968 (להלן: "פניית ההיוועצות המנדטורית"). באותה פנייה נאמר, כי למשרד הבריאות הוגשו המחקרים התומכים.

ביום 20.7.2015 פנה הח"מ אל שר החקלאות ופיתוח הכפר, וביקש לדעת האם הומצאו לו המחקרים התומכים, האם ידועים לו החומרים הכימיים שיוכנסו למי השתייה, האם ידוע לו כי יש כוונה להרעיל את המים, מהי ההמלצה שנתן לשר הבריאות, ומהי דעתו על הסכנה בפגיעה בייצוא החקלאי לאירופה. השר לא מצאו לנכון להשיב לפנייה.

* המכתב מיום 20.7.2015 מצורף כנספח "14"

ביום 10.8.2015 נשלחה תזכורת לאורי אריאל, אולם הוא בחר לא להשיב עליה.

* המכתב מיום 10.8.2015 מצורף כנספח "15"

6. הפניות אל אבי גבאי, השר להגנת הסביבה

14. ביוני 2015 העביר בנימין נתניהו, שר הבריאות כתוארו אז, את פניית ההיוועצות המנדטורית אל אבי גבאי, השר להגנת הסביבה. באותה פנייה נאמר, כי למשרד הבריאות הוגשו המחקרים התומכים.

ביום 20.7.2015 פנה הח"מ אל השר להגנת הסביבה, וביקש לדעת האם הומצאו לו המחקרים התומכים, האם ידוע לו החומרים הכימיים שיוכנסו למי השתייה, האם ידוע לו כי יש כוונה להרעיל את המים, מהי ההמלצה שנתן לשר הבריאות, ומהי דעתו על הסכנה בפגיעה בייצוא החקלאי לאירופה.

* המכתב מיום 20.7.2015 מצורף כנספח "16"

ביום 9.8.2015 השיב אלון זס"ק, סמנכ"ל משאבי טבע, המשרד להגנת הסביבה.

* המכתב מיום 9.8.2015 מצורף כנספח "17"

ביום 10.8.2015 פנה הח"מ אל אלון זס"ק, וציין כי הוא לא השיב לשאלות שהועלו.

* המכתב מיום 10.8.2015 מצורף כנספח "18"

7. התלונות שהוגשו למשטרת ישראל נגד שר הבריאות יעקב ליצמן

15. ביום 16.8.2015 הגיש אהוד לשם תלונה למשטרת ישראל נגד יעקב ליצמן.

* התלונה מיום 16.8.2015 מצורפת כנספח "19"

ביום 2.9.2015 הגיש יעקב גורמן באמצעות הח"מ תלונה למשטרת ישראל נגד יעקב ליצמן.

ביום 11.10.2015 נתקבלה תשובה שלא נמצא מקום לפתוח בחקירה.

* התלונה מיום 2.9.2015 מצורפת כנספח "20"

* התשובה מיום 11.10.2015 מצורפת כנספח "21"

8.ב. אי פרסום התיקון לתקנות המים בשנת 2016

16. במרס 2016 פורסם תיקון לסעיף אחר בתקנות המים, אולם מטעמים שאינם ידועים לח"מ, נמנע המשיב מלפרסם באותו מועד את התיקון לתקנות המים נשוא עתירה זו, למרות שהתיקון עבר את כל השלבים המוקדמים באותו מועד.

ג. הפגם במהלך להחזרת חובת ההפלרה

17. בבג"ץ 8173/12 עמותת איזון חוזר להפצת ההשכלה הבריאותית בישראל ויעקב גורמן נ' מדינת ישראל ושר הבריאות נפסק ביום 29.7.2013

רשמנו לפנינו את התחייבות המדינה כי תופסק הפרקטיקה של הוספת החדרת פלואוריד למי שתייה. (להלן: "התחייבות המדינה") בעקבות התחייבות המדינה, נמחקה בהסכמה העתירה שהוגשה לבית המשפט הנכבד, והמדינה עמדה בהתחייבותה והפסיקה את "הפרקטיקה של הוספת החדרת פלואוריד למי שתייה". המשיב מתכוון להפר את התחייבות המדינה לבית המשפט העליון, ולחדש את "הפרקטיקה של הוספת החדרת פלואוריד למי שתייה". לנוכח כוונה זו, הפרת התחייבות המדינה לשם מחיקת העתירה הנ"ל, הופכת את התחייבות המדינה לקבלת דבר במרמה ולהטעיית בית המשפט.

בעתירה הנ"ל הביע בית המשפט הנכבד, כב' השופטת ד' ברק ארז, את דעתו לגבי תקנה 40 לתקנות המים בהאי לישנא -

בשולי הדברים, יצוין כי לכאורה הדרך שבה נוסחו התקנות החדשות אינה מיטבית מן ההיבט של בהירות הדין - משהחליטו המשיבים להפסיק את הפלרת המים, היה ראוי לקבוע את הכלל של אי-הפלרה כהסדר עיקרי, ואת המשך ההפלרה כהוראת מעבר לתקופת ביניים, ולא כפי שנעשה.

ד. הפגמים בתקנה 20 לתקנות המים

17. חומצה פלואורוצורית H_2SiF_6 היא "רעל" כמשמעו בסעיף 1 לחוק החומרים המסוכנים

18. תקנה 20 לתקנות המים מורה לספקי המים להחדיר חומצה פלואורוצורית למי השתייה.

בסעיף 1 לחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג - 1993, נקבע -

1. בחוק זה -

"חומר מסוכן" - רעל או כימיקל מזיק;

"רעל" - כל חומר מן החמרים המפורטים בתוספת השנייה, בין בצורתו הפשוטה

ובין מעורב או ממוזג בחמרים אחרים;

בתוספת השנייה לחוק החומרים המסוכנים, התשנ"ג - 1993, נקבע -

86. חומצה פלואורוצורית ומלחיה Fluorosilicic acid and its salts

מכאן עולה, כי חומצה-פלואורוצורית היא "רעל".

2. החדרת רעל למי השתייה היא עבירה על הוראות סעיף 221 לחוק העונשין

19. בחוק העונשין, תשל"ז - 1977, נקבע -

221. המעכיר או מזהם מי מעין, מיכל או מאגר או מי מקום אחר, ועושה אותם בכך

פחות מתאימים למטרה שהם משמשים לה כרגיל דינו - מאסר שלוש שנים.

החדרת "רעל" למי השתייה היא עבירה על חוק העונשין.

3. החדרת רעל למי השתייה היא עבירה על הוראות סעיפים 20 א ו-20כא לחוק המים

20. בחוק המים, תשי"ט - 1959, נקבע -

20א. בסימן זה - "זיהום מים" - שינוי בתכונותיהם של מים שבמקור מים מבחינה

פסיקלית, כימית, אורגנולופטית, ביולוגית, בקטריולוגית, רדיואקטיבית או

אחרת, או שינוי הגורם שהמים יהיו מסוכנים לבריאות הציבור, או עלולים

לפגוע בחי או בצומח, או פחות ראויים למטרה אשר לה הם משמשים או נועדו

לשמש;

20כא. (א) העובר על הוראה מהוראות סימן א, דינו - מאסר שנה או קנס 392,000

שקלים חדשים, ואם היתה העבירה נמשכת - מאסר שבעה ימים או קנס נוסף של

25,900 שקלים חדשים לכל יום שבו נמשכה העבירה לאחר שקיבל התראה בכתב

ממי שהשר לאיכות הסביבה הסמיכו לענין זה, ובהתאם למועד שנקבע

בהתראה.

החדרת "רעל" למי השתייה היא עבירה על חוק המים.

4.1. החדרת רעל למי השתייה היא בניגוד לתקנות המים

21. בתקנות המים נקבע -

4. במי השתייה יתקיימו בכל עת כל אלה:

(2) אינם מכילים גורם בשיעור, ריכוז ערך או ערך סכומי יחסי החורג

מהמפורט בתוספות הראשונה, השנייה, החמישית והשישית.

בתוספות הנ"ל לא מוזכרת חומצה פלואורוצורית. התוצאה היא, כי החדרת "רעל" למי

השתייה היא בניגוד לתקנות המים.

5.1. החדרת רעל למי השתייה היא בניגוד לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו

22. **בחוק יסוד: כבוד אדם וחירותו**, נקבע -

2. אין פוגעים בחייו, בגופו, או בכבודו של אדם באשר הוא אדם.

החדרת "רעל" למי השתייה היא בניגוד לסעיף זה, באשר היא פוגעת בבריאותם ובתוחלת

חייהם של תושבי ישראל.

6.1. החדרת "תרופה" למי השתייה היא בניגוד לחוק זכויות החולה

23. משרד הבריאות פרסם, כי חומצה-פלואורוצורית היא "תרופה" לעשות השיניים, וכך גם

ב"פניית שר הבריאות", שבה נאמר, כי למשרד הבריאות הוגשו מחקרים התומכים

בהמשך הפלרת מי השתייה בישראל, וכי זו תורמת לבריאות הציבור ולבריאות ילדים

בפרט ומקטינה פערי בריאות.

בחוק זכויות החולה, התשנ"ו - 1996, נקבע -

13. (א) לא יינתן טיפול רפואי למטופל אלא אם כן נתן לכך המטופל הסכמה

מדעת לפי הוראות פרק זה.

(ב) לשם קבלת הסכמה מדעת, ימסור המטפל למטופל מידע רפואי הדרוש לו,

באורח סביר כדי לאפשר לו להחליט אם להסכים לטיפול המוצע, לענין

זה "מידע רפואי" לרבות -

(1) האבחנה ...

(2) תיאור המהות, ההליך, המטרה, התועלת הצפויה והסיכויים של

הטיפול המוצע,

- (3) הסיכונים הכרוכים בטיפול המוצע ...
- (4) סיכויים וסיכונים של טיפולים רפואיים ...
- (5) עובדת היות הטיפול בעל אופי חדשני.

החדרת "תרופה" למי השתייה היא בניגוד לחוק זה.

מי שבחר לצרוך פלואוריד יכול לעשות זאת באמצעות צחצוח שיניים במשחת שיניים המכילה פלואוריד. במשחת שיניים יש 1,000 – 5,000 חלקיקים למיליון של פלואוריד ואין הצדקה לכוונת המשיב להוסיף עוד 1 חלקיק למיליון.

הפלואוריד במשחת השיניים אינו חף מסכנה. בהנחות המקצועיות של רופאי השיניים נקבע, כי יש להקפיד על כך שילדים מתחת לגיל 6 לא יבלעו משחת שיניים בכמות של גרגר אפונה. במקרה של חשש לבליעה מופרזת של תכשיר פלואוריד, יש לשתות מיד כוס וחצי חלב לפחות. בנוסף, יש להפנות מידית את הילד לחדר מיון. האזהרה נובעת מכך שהיו 10,000 קריאות למרכז לבקרת רעלים בארה"ב על ילדים שנעשו חולים מבליעת משחת שיניים.

חומר בעל ערך רפואי ניתן במינון מדויק. הפלואוריד היא "התרופה" היחידה שניתנת ללא בקרה על המינון, בניגוד לכללי האתיקה הרפואית, ללא קשר למשקל גוף, לגיל ולמצב הרפואי של המקבל. לשם המחשה, עמדת משרד הבריאות לגבי אספקת קנאביס רפואי מדגישה את הצורך במינון מדויק ובמספר מוגבל של זני קנאביס. מנגד, מי ששותה 4 ליטר מים מופלרים ביום צורך "רעל" או "תרופה" בכמות העולה פי 10 על מי ששותה 0.4 ליטר מים ביום. בחלב אם יש 0.004 פלואוריד, והמינון הכפוי של משרד הבריאות הוא פי 250 מחלב אם.

באתר משרד הבריאות פורסם -

מהו "אפקט ההילה"?

"אפקט ההילה" הוא ההשפעה של הפלרת מים על תושבי יישובים שמי השתייה שלהם אינם מופלרים. תושבי אזורים אלה אשר צורכים מוצרים שיוצרו באזורים מופלרים, (כגון: חלב, ירקות, פירות, משקאות מבוקבקים, בשר, דברי מאפה) נחשפים להשפעה החיונית של פלואוריד אע"פ שהמים המסופקים להם אינם מופלרים.

צא ולמד, כי כל המזון שמופלר - מופלר בהוראת משרד הבריאות לפי חוק משנת 2002, ואין צורך להוסיף עליו.

ה- FDA לא ציין בשנת 1958 א הפלואוריד כמינרל דרוש לחיים, וביום 15.8.1963 הודיע, כי פלואוריד לא נקבע כחיוני לתזונת האדם.^{11 12}

כפיית "תרופה" לעגשת וכפייה של שתיית מים המכילים "רעלי" על מנת למנוע עגשת שיניים על כל תושבי ישראל במסווה של תרומה "לבריאות הציבור ולבריאות ילדים בפרט" ובמטרה "להקטין פערי בריאות" מטילה כתם על הדמוקרטיה, והופכת את ישראל למדינה טוטליטרית.

7.ד תקנה 20 לתקנות המים תותקן ללא סמכות לפי פקודת בריאות העם

24. ברישא לתיקון המוצע לתקנות המים נקבע:

בתוקף סמכותי לפי סעיף 52ב ו-1ב62 (ב) לפקודת בריאות העם, 1940, (להלן - הפקודה), בהתייעצות עם החקלאות ופיתוח הכפר לפי סעיף 52ב(א) (5) לפקודה, ולפי סעיף 10(א) לחוק רישוי עסקים, התשכ"ח - 1968, בהתייעצות עם השר להגנת הסביבה, ובאישור ועדת הפנים והגנת הסביבה של הכנסת לפי סעיף 21א(א) לחוק יסוד: הכנסת, וסעיף 2(ב) לחוק העונשין, התשל"ז - 1977, אני מתקין תקנות אלה:

סעיף 52 לפקודת בריאות העם, 1940, אינו מסמיך את שר הבריאות להתקין תקנה בדבר הפלרת מי השתייה, וכה נקבע שם -

52. תקנות בדבר איכותם התברואית של מים (תיקון: תשל"ל)

(א) שר הבריאות רשאי להתקין תקנות -

- (1) הקובעות את איכותם התברואית של מי-שתיה, בין דרך כלל ובין למקום פלוני או לשימוש פלוני;
- (2) הקובעות תנאים תברואיים למקור-מים המיועד לשמש מקור מי-שתיה ולמיתקני מי-שתיה;
- (3) המחייבות או המסמיכות לחייב בעלי-מיתקנים להפקת מים ממקורות-מים שאינם ראויים לשתיה, להספקתם, להובלתם או לצריכתם, להציב, על חשבונם, שלטי-אזהרה נגד השימוש במים אלה כמי-שתיה;
- (4) בדבר ההיבט התברואי של תכנון, התקנתן והפעלתן של מערכות מי-שתיה;

¹¹ G.L. Waldbott, M.D. A struggle with Titans 1965

¹² <http://fluoridealert.org/studies/essential-nutrient/>

- (5) בדבר תקינותם התברואית של מיתקנים למי-שתייה.
- (ב) תקנות לענין פיסקה (5) לסעיף-קטן (א) יותקנו לאחר התייעצות עם שר החקלאות.
- א. האמור בפסקה 1 - "הקובעות את איכותם התברואית של מי-שתייה, בין דרך כלל ובין למקום פלוני או לשימוש פלוני"; נועד למנוע הימצאות של חומרים מסוכנים במי השתייה ולא להוספת "רעל" למי השתייה.
- ב. האמור בפסקה 2 - "הקובעות תנאים תברואיים למקור-מים המיועד לשמש מקור מי-שתייה ולמיתקני מי-שתייה"; נועד לקבוע תנאים תברואיים ולא להוספת "רעל" למי השתייה.
- ג. האמור בפסקה 3 - לא נועד להוספת "רעל" למי השתייה.
- ד. האמור בפסקה 4 - לא נועד להוספת "רעל" למי השתייה.
- ה. האמור בפסקה 5 - לא נועד להוספת "רעל" למי השתייה.
25. סעיף 62ב(ב) **לפקודת בריאות העם, 1941**, אינו מסמיך את שר הבריאות להתקין תקנה בדבר הפלרת מי השתייה, וכה נקבע שם -
- 62ב(ב) שר הבריאות רשאי להתקין תקנות לענין סעיפים 53(י) ו-1(טו) ו-64 בכל הנוגע למי שתייה ולקביעת תקנים לביוב ומי קולחין.
- בסעיפים 53(י) ו-1(טו) **לפקודת בריאות העם, 1941**, נקבע -
3. פירוש
- לצורך חלק זה של פקודה זאת רואים את הדברים דלקמן כמפגעים:
- (י) כל באר או הספקת מים, ציבוריות או פרטיות, המזיקות לבריאות או המסכנות את הבריאות;
- (טו) מחנות, גני ילדים, בתי ספר, קייטנות, מחנות נוער, בתי אבות או מוסדות כיוצא באלה, שתנאי התברואה בהם מזיקים לבריאות או עלולים להזיק לה.
- הוראות אלה אינן מסמיכות את שר הבריאות להתקין תקנה בדבר הפלרת מי השתייה.
- בסעיף 64 **לפקודת בריאות העם, 1941**, נקבע -
64. סידור הספקות מים והחזקתן
- בכל כפר רשאית הרשות הכפרית, אם נתבקשה כך על ידי שר הבריאות לענין פסקאות (א), (ב) ו-(ג), או על ידי השר לאיכות הסביבה לענין פסקה (ד), לספק את אמצעי

התיעול הדרושים ולהחזיק את הספקת המים המתאימה והמספיקה לצרכים ציבוריים ופרטיים, ולצורך זה רשאית היא, בכפוף להוראות פקודת הדרכים והמפעלים בכפר ופקודת המועצות המקומיות, או כל פקודה הבאה במקומן, או כל צו שניתן לפי פקודות אלו, -

(א) לבנות ולהחזיק מפעלי-מים, לחפור בארות, ולעשות כל פעולות שתהיינה דרושות;

(ב) להתקשר בחוזה עם כל אדם בדבר הספקת מים;

(ג) לחפור ולהחזיק תעלות וביבין ומפעלים להזרמת מי-שופכין: בתנאי כי

כל תכנית של הספקת מים או תעול תהא זקוקה לאישור של המנהל; וכן

(ד) לעשות בדרך כלל כל עבודה ציבורית המכוונת לפתח את המצב הסניטרי והנקיון של הכפר ואת בריאותם ושלומם של תושביו.

הוראות אלה אינן מסמיכות את שר הבריאות להתקין תקנה בדבר הפלרת מי השתייה. חומצה-פלואורוצורית לא נועדה לטפל "באיכותם התברואית של מי השתייה". התקנה בדבר החדרת חומצה-פלואורוצורית, ארסן, קדמיום, כספית ועופרת למי השתייה תותקן ללא סמכות, משום שהחדרתם לא נועדה לשפר את "איכותם התברואית של המים".

8ד. תקנה 20 לתקנות המים נוגדת את המשפט הבינלאומי הפומבי

26. החדרת "רעל" למי-שתייה נוגדת את המשפט הבינלאומי הפומבי, האוסר להרעיל מי-שתייה, ואם העבירה מבוצעת בידי מדינה, עלולים המדינה והמשיב לעמוד לדין בפני בית הדין הבינלאומי.

9ד. תקנה 20 לתקנות המים מרעילה את מי התהום

27. החדרת "רעל" למי-השתייה עתידה להרעיל את מי התהום ובעקבות זה את התוצרת החקלאית. דבר זה הוא בניגוד לכללי השוק המשותף, ועלול לשתק את היצוא החקלאי מישראל לאירופה.

10.ד תקנה 20 לתקנות המים נוגדת את עמדת רשות המים

28. רשות המים מתנגדת להחזרת חומצה-פלואורוזורית למי השתייה, והחזרתה בידי שר הבריאות תעשה בניגוד לעמדת הגוף המוסמך.
- * עמדת רשות המים מיום 5.7.2015 מצורפת כנספח "22"
איגוד ישראלי למים, גוף וולונטרי של מומחים, מתנגד אף הוא להפלת מי השתייה.
- * עמדת איגוד ישראלי למים מיום 6.12.2015 מצורפת כנספח "23"

ה. היפוך נטל הראיה

29. לנוכח השתלשלות העניינים שפורטה בפרק ב' לעיל, ובעקבות הימנעות של המכותבים להשיב על הפניות שנעשו אליהם, עובר נטל הראיה לכתפי המשיב, ועליו להוכיח לבית המשפט הנכבד, כי הוספת "רעל" למי-השתייה אינה עומדת בניגוד לדינים שפורטו, וכי השבת חובת ההפלה של מי השתייה תעשה כדין. כאשר המדינה והאורגנים שלה אינם טורחים להשיב לפניות חוזרות ונשנות, ראוי ליתן להם הזדמנות נאותה לעשות כן לשביעות רצונו של בית המשפט הנכבד.
- בית המשפט הנכבד יתבקש להורות לשר הבריאות, לשר להגנת הסביבה, לשר החקלאות ופיתוח הכפר וליו"ר ועדת הפנים והגנת הסביבה להשיב למכתבים שהופנו אליהם, איש איש בחתימת ידו, על מנת שייטלו את האחריות הציבורית למעשיהם באופן אישי.

ו. המשמעות בהחזרת רעל למי-השתייה

30. המשמעות בהחזרת חומצה פלואורוזורית, המוגדרת כ"רעל", מפורטת בחוות דעתו של אינג'ינר אהוד לשם.
- אם המשיב ימציא חוות דעת נגדית, יתבקש בית המשפט הנכבד להתיר את חקירתם הנגדית של שני המומחים.
- * חוות הדעת מצורפת כנספח "24" בנפרד מיתר הנספחים

ז. חוסר התועלת בהחדרת רעל למי-השתייה

31. אין תועלת בהחדרת חומצה פלואורוצורית, המוגדרת כ"רעל", למניעה עששת שיניים ולריפוייה.

אם החדרת חומצה פלואורוצורית למי-השתייה כה טובה ומועילה לציבור ולעששת השיניים שלו, לא ברי מדוע נקבע בתקנה 20 לתקנות המים, כי חובת ההפלה לא תחול בישובים שמספר תושביהם אינו עולה על 5,000 איש. נמצא, כי תקנה 20 לתקנות המים עתידה להפלות לרעה 1,000,000 תושבים במדינת ישראל, ועל המשיב לנמק הפלייה פסולה זו.

אם החדרת חומצה פלואורוצורית למי-השתייה כה מועילה לעששת השיניים של ילדים, לא ברי מדוע נקבע בתקנה 20 לתקנות המים, כי היא תחול גם על בוגרים. על המשיב לנמק טעם זה.

ח. סיכום

32. עתירה זו מגוללת פרשה עגומה ובלתי מוסברת של ניסיון לבצע הרעלה המונית של תושבי ישראל בידי משרד המופקד על בריאות העם. פסיקתו של בית המשפט הנכבד תחרוץ את גורלם של תושבי ישראל לדורות הבאים, וראוי לבחון את הסוגיה בשבע עיניים בטרם תיפול הכרעה כזו או אחרת.

שרת הבריאות הקודמת, יעל גרמן, מתחה ביקורת על ההחלטה להחזיר את חובת ההפלה, ובראיון לאסף ליברמן בגל"צ אמרה -

להפליר 100% מהמים זה להפליר גם את מכונת הכביסה, וגם את מכונת הכלים, ואת מי הבישול והאדמה, מי זקוק לזה? דרך אגב זה לא פלואור - זו חומצה. זו איוולת גדולה וזה לחזור לאחור.

בעקבות פסיקת בית המשפט הגבוה לצדק, נכנס לתוקפו ביום 15.4.2006 האיסור על פיטום אווזים בישראל, אולם חובת הפיטום של תושבי ישראל בחומצה פלואורוצורית וחומרים מסוכנים נוספים נותרה בעינה עד לאוגוסט 2014, ועלולה להיות בכיה לדורות.

33. העותרת חפה מכל אינטרס אישי בתוצאות העתירה למעט הרצון של מייסדה, יעקב גורמן, לחיות במדינה אשר מי-השתייה שלה אינם מורעלים בכוונת מכוון.
- אינג'ינר אהוד לשם, אשר חוות דעתו צורפה לעתירה, חף מכל אינטרס אישי בתוצאות העתירה למעט מצפונו שהנחה אותו לחיות במדינה אשר מי-השתייה שלה אינם מורעלים בכוונת מכוון, והוא נתן את חוות דעתו ללא כל תמורה.
- החתום מטה חף מכל אינטרס אישי בתוצאות העתירה למעט רצונו לחיות במדינה אשר מי-השתייה שלה אינם מרעילים אותו ואת בני משפחתו בכוונת מכוון.
- גורמן, לשם והח"מ הקדישו לעתירה זו למעלה מאלף שעות חיים למען תושבי ישראל.
34. בית המשפט הנכבד מתבקש להיעתר לסעד שפורט לעיל ולחייב את המשיב בהוצאות העתירה ובשכ"ט עו"ד.

ד"ר הנריק רוסטוביץ, עו"ד

ב"כ העותרת